

SCI-CONF.COM.UA

**MODERN SCIENTIFIC RESEARCH:
ACHIEVEMENTS, INNOVATIONS
AND DEVELOPMENT PROSPECTS**

**PROCEEDINGS OF XI INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
APRIL 24-26, 2022**

**BERLIN
2022**

ВІЙНА В УКРАЇНІ ТА ЗМІНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Прохорова Марина Едуардівна

К.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародного менеджменту

Мельник Тетяна Миколаївна

Д.е.н., професор, професор кафедри міжнародного менеджменту

Державний торговельно-економічний університет

м. Київ, Україна

Анотація: Вторгнення росії в Україні значно посилили невизначеність щодо умов попиту та пропозиції сільськогосподарської продукції в усьому світі. Провідні світові економічні центри попереджають, що світ стоїть на порозі продовольчої кризи, а від обсягів імпорту зерна з України та росії залежить продовольча безпека країн Азії, Африки та Близького Сходу. Світові ринки зерна відчули наслідки російського вторгнення в Україну, через майже повне припинення експорту Україною зерна. Російська агресія залишається головним фактором на світовому ринку.

Ключові слова: аграрний ринок, світовий ринок сільськогосподарської продукції, світовий ринок продовольства, експорт, імпорт, конкурентоспроможність, торгівля, продовольча безпека.

2021 рік для України був рекордним за врожаєм зернових та олійних культур, понад 107 млн тонн було зібрано врожаю, але через вторгнення росії в Україну, яка спричинило руйнування аграрної інфраструктури, знищення паливних запасів, запізнення посівної унеможливило досягти таких показників в 2022 році.

Ще однією проблемою, що стала перед Україною у зв'язку з військовою агресією росії це блокада морських портів Азовського та Чорного моря. Внаслідок цього зерновики вимушені експортувати зернові та олійні культури через наземні шляхи сполучення з європейськими країнами з подальшим

перевантаженням в європейських портах Балтійського та Чорного морів. Пропускна спроможність наземних переходів суттєво обмежена. Зокрема, за оцінками УЗА, наразі пропускна здатність наземних переходів обмежена в 20 тис т на добу, що в 10 разів менше ніж можливості українських портів до блокування портів російською федерацією. Як наслідок протягом останніх кількох тижнів України майже повністю припинила експорт зерна. Спеціалісти НААН прогнозують, що ситуація в 2022 році буде погіршуватися за рахунок спаду обсягів виробництва практично по усіх видах сільськогосподарської продукції, що зумовлено нестачею паливно-мастильних матеріалів, ЗЗР, добрив, а подекуди й насіння, мінуванням полів та окупацією територій і як наслідок зменшення врожайності в Україні у середньому на 43 %.

Світовий ринок миттєво відреагував на ситуацію, що склалася в Україні через війну з росією, а саме як повідомляє Продовольча і сільськогосподарська організація ООН (FAO): світові ціни на продовольчі товари значно підскочили в березні, досягнувши свого найвищого рівня за всю історію, Індекс продовольчих цін у березні становив у середньому 159,3 пункту, що на 12,6 відсотка більше, ніж у лютому, Індекс цін на зернові у березні був на 17,1 відсотка вищим, ніж у лютому, через значне зростання цін на пшеницю. Тим часом ціни на кукурудзу зросли на 19,1 % в порівнянні з попереднім місяцем, досягнувши рекордного рівня разом з цінами на ячмінь і сорго. Індекс цін на рослинну олію зріс на 23,2% через підвищення котирувань на соняшникову олію, провідним експортером якої є Україна. Ціни на пальмову, соєву та рапсову олію також помітно зросли в результаті підвищення цін на олію з насіння соняшнику та зростання цін на сиру олію, а ціни на соєву олію підкріплюються побоюваннями щодо скорочення експорту з Південної Америки. Нестабільність на світовому аграрному ринку і надалі буде залишатися оскільки, все залежить від того, коли закінчиться війна.

Україна майже відразу після вторгнення росії, поставила економіку на військові рейки та обмежила зовнішні поставки продовольства і ввела ліцензування експорту за окремими видами продукції (пшениця, яйця, м'ясо

птиці). Крім того, росія обмежила поставку продовольства через санкції які і надалі будуть обмежувати експортування продовольчої продукції, як наслідок на світовому ринку зростає вартість соняшникової олії, а також ціна на зерно, злаки й кукурудзу: з 24 лютого по 24 березня ціна ф'ючерсів на пшеницю на Чиказькій біржі зросла на 18 %.

Україна продовжує активні зусилля щодо розширення транскордонних логістичних можливостей. Раніше потенціал транскордонного експорту оцінювався в 600 тис. тонн через 13 прикордонних переходів на кордоні з Польшею, Словаччиною, Румунією та Молдовою, що було дуже низьким рівнем, враховуючи, що потужність портів досягала 6 млн. тонн.

Таблиця 1

**Аналіз за березень вантажних перевезень (експорт) станом на 28.03.2022
(тонн)**

Вантаж (осн)	Станція виходу	2022
зерно, продукти перемолю	ЧОРНОМОРСЬКА (ЕКСП. ДЛЯ ТІС)	72 347
	ЧОРНОМОРСЬК-ПОРТ-ЕКСПОРТ	51 460
	ІЗОВ (ЕКСП. ПКП)	28 819
	ЧОРНОМОРСЬКА-ЕКСП.(ДЛЯ ОПЗ)	18 307
	ЧОП (ЕКСП. ЖСР)	12 523
	ЧОП (ЕКСП. МАВ)	9 200
	ОДЕСА-ПОРТ (ЕКСП.)	9 156
	КСЕНІЄВЕ (ЕКСП.)	2 826
	ВАДУЛ-СІРЕТ (ЕКСП. ЧФР)	824
	Всього	205 461
Шрот кормовий	ІЗОВ (ЕКСП. ПКП)	15 248
	ЧОРНОМОРСЬКА (ЕКСП. ДЛЯ ТІС)	1 159
	Всього	16 407
Жмихи	ІЗОВ (ЕКСП. ПКП)	5 362
	ЧОРНОМОРСЬКА (ЕКСП. ДЛЯ ТІС)	557
	БАТЬОВО (ЕКСП. МАВ)	206
	УДРИЦЬК (ЕКСП.)	198
	Всього	6 322
Олія рослинна	ІЗОВ (ЕКСП. ПКП)	4 723
	БЕРЕГОВА (ЕКСП.)	664
	ЧОРНОМОРСЬК-ПОРТ-ЕКСПОРТ	179
	ЧОРНОМОРСЬКА (ЕКСП. ДЛЯ ТІС)	97
	Всього	5 664

Тому постає питання активної співпраці з іншими країнами для збільшення загальної потужності транскордонного виробництва до 1,5 млн тонн і більше на місяць вже цього року. До закінчення війни зерно буде транспортуватися через західні кордони.

Фактична середньодобова кількість здачі вагонів з зерновими вантажами за період з 21 по 27.03.2022 склала 133 вагони. Найбільше через прикордонний перехід Ізов – Грубешув – 114 вагонів.

За оперативними даними експортні перевезення зернових вантажів можуть становити 10-14 млн. тонн, рослинної олії до 4 млн. тонн (у тому числі 1 млн. тонн заблоковано на терміналах морських портів та потребує розблокування), шротів, жмихів – до 3 млн. тонн.

Так, Литва допоможе Україні наростити експорт агропродукції, що впавав унаслідок блокади країною-агресором українських морпортів. Транспортне відомство Литви планує найближчим часом відправити тестовий потяг із 2 тис. тонн с/г сировини з України до литовських морпортів. Є можливість постачання зерна в порти інших країн, наприклад, Румунії, або торгувати на кордоні. Але залишиться проблема логістики до цих портів. Сухопутна буде, але недешева, і потребує дозволу для водіїв, для перетинати кордону. Другий спосіб — баржами з портів Дунаю, а саме: з Рені, Кілії та Ізмаїлу. Технічно вони готові до перевалки зернових, але в невеликих обсягах, таку думку висловив директор з економіки та фінансів «Агрейн» Віталій Штемпель.

Молдова встановила спрощену процедуру митного оформлення документів для експортних поставок з України.

5 квітня, міністр аграрної політики та продовольства України Микола Сольський під час зустрічі з віце-прем'єр-міністром — міністром сільського господарства та розвитку сільських територій Республіки Польща Генріком Ковальчиком. обговорили питання, пов'язані із налагодженням безперервних поставок вантажів агропродовольчої продукції з України до традиційних експортно залежних ринків та питання пошуку альтернативних логістичних шляхів їх відправки транзитними коридорами через ЄС.

Польща наразі працює над створенням «Сухого порту» на кордоні, з метою збільшення пропускної спроможності перевезень для експорту української агропродукції, зокрема до третіх країн, оскільки проблеми голоду можуть посилитись в тих країнах Африки та Азії, де більшість населення знаходиться за межею бідності. Питання не лише в наявності пшениці, а й ціні на неї. Як приклад, дорога пшениця спустошить бюджети на Близькому Сході, призведе до скорочення субсидій, через що громадяни залишаться голодними.

За прогнозами аналітиків через війну в Україні світові ціни на продукти та корми можуть зрости на понад 20 %, що позначиться на жителях країн Північної Африки та Південної Азії, які не зможуть придбати достатню кількість їжі.

Війна в Україні вже порушує ланцюжки постачань і спричиняє стрімке зростання цін на паливо, харчові продукти та транспорт. Ми повинні зробити все можливе, щоби запобігти масовому голоду і краху глобальної продовольчої системи», — заявив генеральний секретар ООН Антоніу Гутерреш.

Список літератури

1. Отчет FedEx о тенденциях в торговле на 2021 г. Поиск возможностей в условиях неопределенности [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://www.fedex.com/content/dam/fedex/eueurope/campaigns/h12020/trends-report/fedex_trade_trends_report_ru-ru.pdf

2. Офіційний сайт Interfax- Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://interfax.com.ua/news/blog/793857.html>

3. Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД) [Електронний– Режим доступу: <https://niss.gov.ua/news/statti/spodivayuchys-na-vidnovlennya-kudy-pryamuye-hlobalna-ekonomika>

4. Звіт про попит і пропозицію зернових ФАО <https://www.fao.org/worldfoodsituation/csdb/en/>

5. Як вторгнення в Україну поширить голод на Близькому Сході та в Африці <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/how-the-invasion-of->

[ukraine-will-spread-hunger-in-the-middle-east-and-africa/21808072](#)

6. Війна в Україні може спричинити світову продовольчу кризу
<https://ukrainer.net/kryza-iizhi/>